Oponentský posudek na bakalářskou práci „Sociální vazby na internetové síti Facebook: na příkladu studentů FHS“ (Jindra Píšťková, 2010)

vypracoval: Mgr. et Mgr. Ondřej Špaček

Autorka ve své bakalářské práci zkoumá charakter sociálních vazeb na internetové síti Facebook. V teoretické části rozpracovává problematiku sociálních sítí a virtuálních komunit. Následně představuje kvalitativní výzkum založený na rozhovorech s 11 informátory – studenty FHS, kteří Facebook používají. Ukazuje, že obvyklý způsob zapojení do této sítě je přes doporučení přátel. Dále poukazuje na poměrně pasivní dynamiku „přidávání“ přátel – především v prvních fázích používání Facebooku uživatelé spíše potvrzují výzvy od ostatních, než že by aktivně vyhledávali své známé. Empirická část je doplněna analýzou sociálních sítí informátorů na Facebooku prostřednictvím aplikací Touchgraph a Sociomapping.

Práce se zabývá aktuálním tématem internetových sociálních sítí a přitom na ně pohlíží poučeným pohledem. Základní literatura poskytuje dostatečnou oporu pro vyhnutí se častým klišé spojeným s úvahami o internetové komunikaci. Zásadním problémem práce je ale neujasněnost pojmů, se kterými operuje, a s tím spojená nekonzistence. Velmi problematické je mlhavé rozlišení mezi sociální sítí ve smyslu popisu sociální struktury vztahů mezi lidmi, a sociální sítí ve smyslu označení druhu internetových aplikací. Zaměňování obou těchto významů vede ke zkreslené interpretaci citovaných autorů (např. Castells, Wellman) – většina z nich nepochybně uvažuje především o sociální struktuře společnosti, spíše než o konkrétních webových serverech (byť mohou být pro utváření této struktury důležité). Je možné, že autorka tento rozdíl chápe, ale v samotném textu to není příliš jasné. Neadekvátní je také implicitní chápání Facebooku jako typického představitele virtuální komunity. Naopak jeho zakotvenost v sociálních vazbách vzniklých v „reálném“ světě ho od takových komunit vzniklých ryze na základě internetové komunikace výrazně odlišuje.

S určitého hlediska je zarážející důraz kladený na oddělení „on-line“ a „off-line“ vztahů. Jak je i v práci ukázáno, aplikace typu Facebook je určitým druhem komunikace, nadstavbou, která je většinou založena na „reálných“ vztazích. Takto potom rozlišovat typy vztahů je asi stejně smysluplné, jako kdybychom hovořili o vztazích „tváří v tvář“ a vztazích „telefonních“. Příhodnější by bylo spíše hovořit o různých typech komunikace naplňující určitý vztah (vazbu).

Empirická část práce přináší řadu dalších problematických momentů. Zcela nevyjasněné zůstává zaměření práce na studenty FHS. Toto omezení není ani dostatečně zdůvodněno, ani není diskutováno, v čem může omezit kvalitu výsledků. Vytváření vzorku na základě metody sněhové koule je neopodstatněné (přístup k možným informátorům byl poměrně snadný, navíc bylo možné využít samotné facebookové stránky) a může i zkreslovat výsledky. Metoda sněhové koule je sama založena na využití sociálních sítí, proto by její použití při výzkumu sítí samotných mělo být velmi opatrné. Toto omezení by mohlo být proměněno ve výhodu, pokud by byly informace od jednotlivých informátorů provázány do jednoho celku, tímto směrem se ale práce nevydala.

Doplňkové použití aplikací Touchgraph a Sociomapping není pro práci příliš přínosné. Metoda těchto technik je popsána pouze zběžně a spíše nekriticky, což je s ohledem na zábavní charakter obou aplikací nedostatečné. Výsledky navíc nejsou příliš propojeny s kvalitativním výzkumem a sami o sobě postrádají dostatečnou přesvědčivost.

Celkově je v práci patrné dobré porozumění a interpretace zjištěných fenoménů. Autorka místy správně zpochybňuje věrohodnost odrazu struktury sociální sítě ve facebookových vazbách. Na druhou stranu tento pohled není konzistentně zapracován do celé práce. Práci by výrazně prospělo usazení, tj. opětovné promyšlení konzistence pojmů, metodologie a závěrů. **V této podobě sice práce splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci a doporučuji ji proto k obhajobě, navrhuji ji ale hodnotit jako dobrou.**

V Praze dne 8. 6. 2010 Mgr. et Mgr. Ondřej Špaček